

Lästad berg

En studie i ett ekområde i Alvesta kommun

Gammal ek på berget

Ekprojekt 2023-2024
Naturskyddsföreningen i Alvesta
Länsförbundet i Kronoberg
Sammanställd av Per Darell
Foto Per Darell

Inledning

Alvesta naturskyddsförening genomför ett pilotprojekt om förekomst av biologiskt värdefulla ädellövsbestånd i Alvesta kommun. Projektet sponsras av Naturskyddsföreningen i Kronoberg. Inventerare i Lästad har varit Torbjörn Granath, Karin Sahlström, Caroline Mortlock, Tilman Fuchs, Sonja Darell, Anna-Karin Arvidsson, Per Fogelström, Tomas Lundqvist och Per Darell.

Ännu på 1700-talet var stora delar av Kronoberg täckt av lövskogar främst med ek och bok. Idag utgör ädellövskog 1% av svenska skogsmarken. Ädellövskog är en av världens mest hotade miljöer då man räknar med att endast 0,2% återstår av de ursprungliga ädellövsskogarna i centraleuropa. Sverige har en ovanligt stor andel av Europas jätteträd, framför allt grova ekar. Vi har på så vis ett särskilt ansvar för eken och dess innevånare. Fram till 1800-talets mitt var gamla ekar vanliga, men fram till 1940-talet avverkades 100000-tals äldre ekar. Därför finns ett stort åldersglapp mellan de äldsta ekarna och yngre generationer. Det är först när ädellövträden blir i 200-250-årsåldern som de har förutsättningar för en rikare mångfald. Äldre ekar kan vara hem för över 1000 olika arter. Eken är det viktigaste trädslaget för artbevarande i Sydsverige. Vi är emellertid också intresserade av övrigt ädellöv och hassel. Skogslind och skogslönn är viktiga då alm och ask har drabbats av invasiva svampangrepp.

Vårt fokus är ekar och de växter och djur som är knutna till ek. Vi inventerar inte bara grova naturvärdesträd utan vi vill också ha en helhetsbild av beståndets åldersfördelning, förutsättning för efterträdare och omgivningens påverkan. Då eken är ett solälskande träd bedömer vi också igenväxning runt trädet.

Metod

Följande faktorer noterades:

Omkretsen för träd över 30 cm mättes, på 1,3 meters höjd.

Storlekarna klassades i grupperna >314, 314-240, 240-100, <100 cm

Endast en del av ekar under 100 cm i omkrets antecknades.

Olika karaktärer antecknades såsom vitalitet, spärrgrenighet, hålrum, savflöde, mulm och miljön under och runt träden. Åtgärdsbehov noterades. Intressanta arter på träden antecknades. Data finns på artportalen.

Vi räknar träd med omkrets över 314 cm som jätteträd och träd över 240 cm i omkrets och alla hålträd som naturvårdsträd.

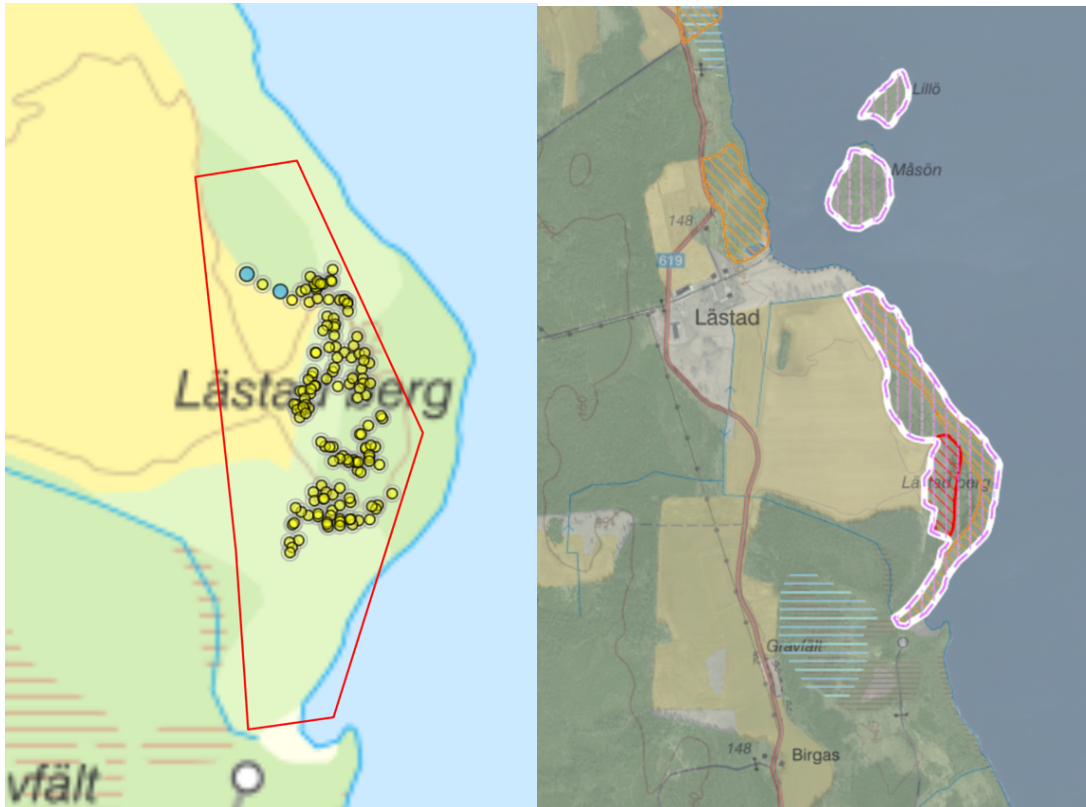
Området

Lästad berg ligger vid västra Salens strand. Sjön Salen sänktes på 1930-talet och träd etablerades på den nyvunna stranden. På bergsknallen förekom skogsek varav en del äldre. Efter sänkningen spreds sig ekarna till torrare delar av den nya stranden. Idag bildar det undersökta området en ganska homogen ekskog.

Naturvårdsavtal (14,5 ha) gäller såväl för ekområdet (ca 4 ha) som strandskogen.

Inventeringen, som gjordes höst och vinter 2023 - 2024, begränsades till själva ekområdet.

Markägaren kontaktades och fick information om inventeringens syfte och metod.

Strandskogen består av klibbal, sälg, björk, vide, skogsek och gran. Öster och söder om ekskogen förekommer partier av tät granskog. I väster är det åkrar för närvarande med majsodling.

Majsodling

Tät granskog till vänster

Resultat

Skogen är tät, och domineras av skogsek. Inslag av andra trädslag är tall, gran, asp, björk, och hassel. Rikligt med uppslag av unga ekar i hela området. Hassel förekommer rikligt med har inte noterats. Inga invasiva arter påträffades.

Naturvårdsarter på ek

Signalarter enligt Skogsstyrelsen. Rödlstade enligt artdatabanken. (NT nära hotad)

Lavar: glansfläck, rostfläck, sotlav,

Mossor: fällmossa, krushättemossa, stubbspretmossa,

Svampar: spinnfingersvamp (NT) och ekticka (NT).

Insekter: blanksvart trämyra

Övriga arter som noterades på ek: grönmussling, svavelticka, limsvamp
och *lassus lanio* (insekt som lever på ekbladens växtsaft)

Spinnfingersvamp

Sotlav

Lassus lanio (foto Tomas Lundqvist).

Fällmossa

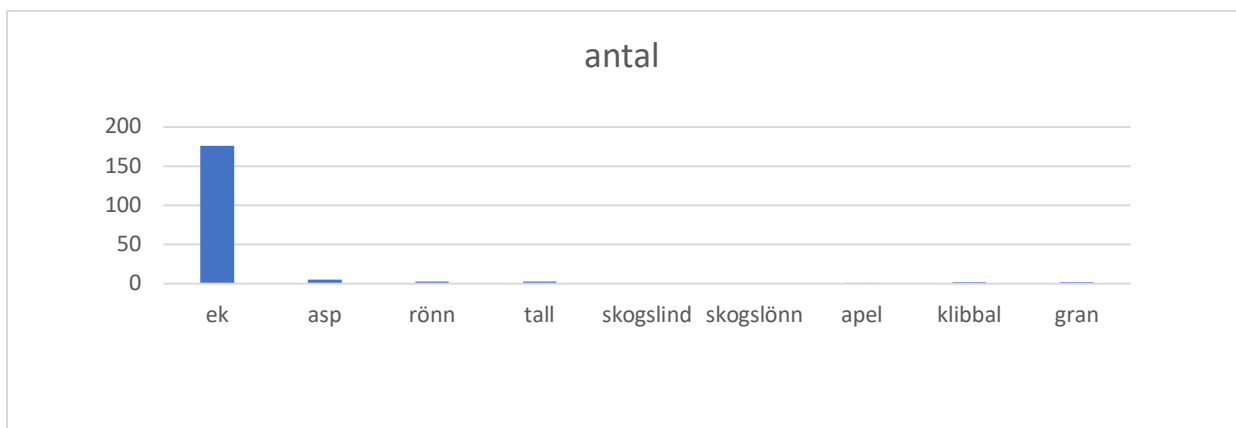

Fällmossa på ek

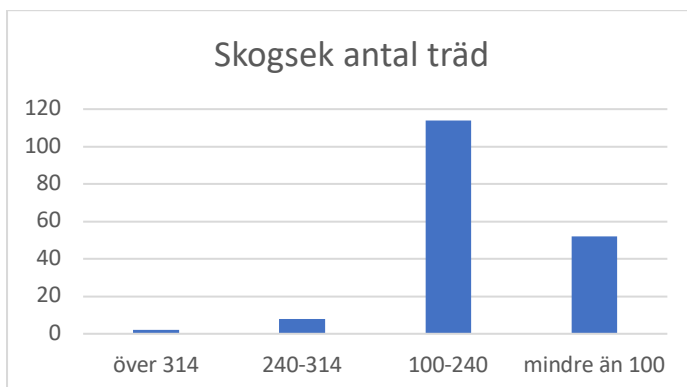
Krushättemossa (foto Torbjörn Granath)

Totalt noterade träd

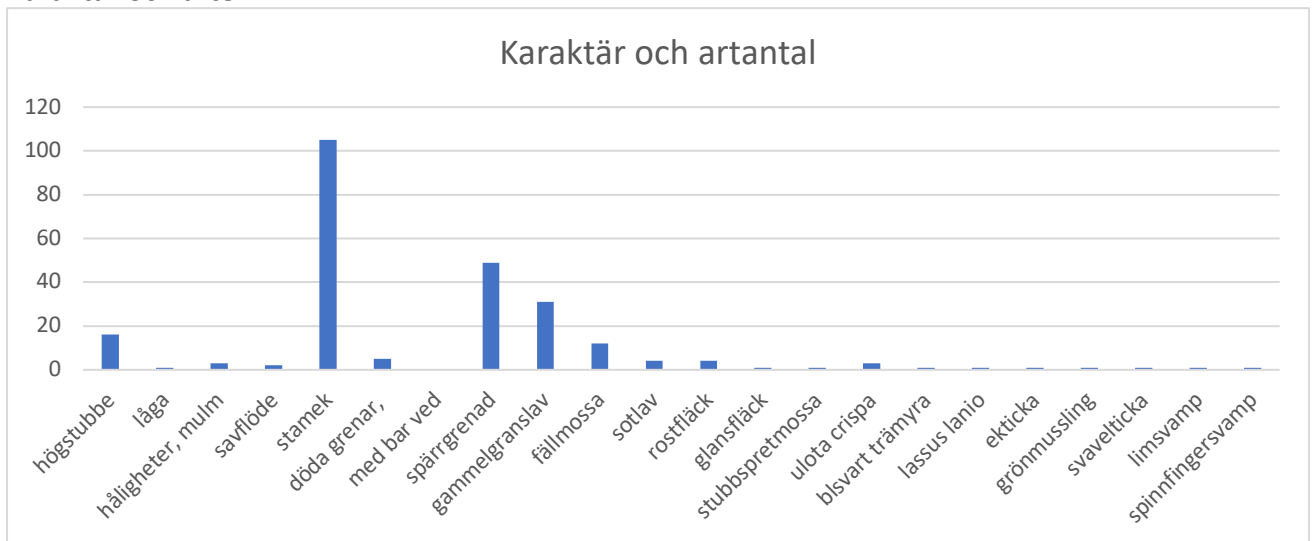
Kommentar: Område med gran omger ekområdet, vilket har lett till att en del framför allt yngre gran etablerat sig bland ekarna. Vid inventeringen antecknades endast några äldre granar, därav diagrammet. Ingen skogslind, skogslönn eller skogsalm påträffades.

Omkretsfordelning ek

Lästad Berg	antal träd
över 314	2
240-314	8
100-240	114
mindre än 100	52
	176

Karaktär och arter

Kommentar: Diagrammet visar antal träd med respektive karaktär (se metod) och antal noteringar av respektive art.

Döda skogsekar (högstubbar)

Övriga naturvårdsarter

Kandelabersvamp (NT)) (asp) och I angränsande strandskog noterades stor sotdyna (NT) (klibbal), scharlakanskål (sälggrenar), brandticka (död gran) och kantarellmussling (hassel).

Kandelabersvamp

Stor sotdyna

scharlakanskål

Sammanfattning och slutsatser

På berget finns gamla ekar som är äldre än sjösänkningen. De hyser några intressanta arter som ekticka (NT), spinnfingersvamp (NT), sotlav, rostfläck, gammelgranslav och fällmossa.

Resten av ekskogen har sannolikt uppkommit efter sjösänkningen och närmar sig hundraårsåldern. Dessa står relativt tätt och har formen av stamekar. Endast en signalart, rostfläck, påträffades på dessa.

De äldre ekarna är spärrgreniga då de troligen växte upp i mer öppen miljö före sänkningen. Området har relativt lite död ved eftersom huvuddelen av skogen är relativt ung. En del äldre ekar är döda och står som högstubbar.

Området har mycket god föryngring med yngre ekar i olika åldrar.

Lämplig skötsel kan vara att ta bort flertalet granar, något som är *akut runt de gamla ekarna*.

Tre av dem har redan dött.

Men i övrigt föreslår vi fri utveckling med självgallring.

På äldre asp påträffades kandelabersvamp (NT). Strandskogen med klibbal, björk och vide har höga naturvärden med stor sotdyna, scharlakanskål och brandticka.

Historisk anekdot

Text skickat från Tilman Fuchs:

Jag skulle ju tidigare skickat passusen i Anders Lagerqvist, Pär Lagerkvist's fars, anteckningar om sitt liv, avseende den artrika naturen kring den södra delen av Salen. Här kommer den:

"Nej jag måste gå tillbaka ett stycke i tiden. När mina föräldrar ingingo äktenskap var min far modellsnidare på Huseby och min mor var i sitt förälldrahem på Lässta, en mindre Herrgård. Min far var född 1812, min mor 1820. Min mor var ej mera än 20 år då hon ingick äktenskap med dåvarande modellsnidaren Magnus Lagerquist. Min mor hette Elin Andersdotter. På Huseby bodde mina föräldrar i 10 år.

Sedan flyttade de till Lissebro i Blädinge socken, där min far arrenderade av baron Gyllenkrok ett mindre jordbruk med qvarn och såg. På Huseby föddes min ällsta syster. Hon hette Kristina, dog vid 21 års ålder på Lissebro, samt Pär Olof, Sven Magnus, Britta. På Lissebro äro födda Maria, Anders Johan, Samuel Gustav, Karl, August. Johan Vilhem är född i Gemla.

På Lissebro hade mina föräldrar det bra. Utom qvarnar och såg, var även ett mindre jordbruk. Jag vill minnas vi hadde 3 kor och häst. Av naturen hadde Lissebro fått sin rikliga del på stranden av den vackra sjön Salen. Stränderna på sydvästra sidan av sjön Salen är mycket vackra.

Från Alfvesta går landsvägen till Gåttåsa nära sjön, nästan ända till Lissebro. Detta mitt barndomshem ligger högst 10 minutväg från Oby herrgård, omgivet av lövskog och vackra ängar och kullar. Sjön Salen är ju beryktad för sitt klara vatten. Från Alfvesta tror jag det fins 3 öar till mitt emot Lissebro, Lycksalighetensö, Linö och Hässkoö. Sjön Salen har sitt utlopp i Åsnen, så vidare genom Mörrumsån uti Östersjön."